

IMPORTÀNCIA DELS VALORS REPUBLICANS

Josep-Maria Terricabras

El Periódico 16 d'abril del 2008

Hem d'acabar de decidir si volem ser súbdits o ciutadans.

El 77è aniversari de la fallida República Catalana proclamada per Francesc Macià em dóna ocasió de referir-me als anomenats «valors republicans», que van néixer a la Roma clàssica -Ciceró n'és un dels noms-, que van ser oblidats fins que van ressuscitar amb el Renaixement, que van inspirar gran part de la guerra civil anglesa i de les revolucions nord-americana i francesa, i que, encara avui, degudament revisats, poden ajudar els humans a viure amb més dignitat.

La defensa dels valor republicans va més enllà de la defensa de la república com a forma d'Estat: és una declaració a favor de la ciutadania, que no és merament administrativa o retòrica, sinó que consisteix en l'exercici efectiu dels valors de la llibertat i la igualtat. Teòricament, això avui gairebé ho accepta tothom. En la pràctica, pocs. Perquè hi ha moltes formes de republicanisme, tal com n'hi ha també moltes de liberalisme.

Justament avui dia, en una època de liberalisme dominant, sovint galopant, és bo de recordar que, en la seva versió conservadora, el liberalisme entén la llibertat com la manca d'intervenció de l'Estat; d'aquí ve que, per a aquesta mena de liberals –freqüent entre els poderosos i entre els que aspiren a ser-ho–, com menys lleis hi hagi, millor, perquè això els deixa més marge per a la seva llibertat, encara que la dels altres en quedi malmesa. La idea republicana de llibertat és ben diferent: la llibertat no significa que algú –sobretot l'Estat– no intervé en la meua vida, sinó que jo no sóc una persona sotmesa, que no estic en situació d'esclavatge o de dependència, que no estic a mercè dels altres. Des d'aquest punt de vista, les lleis poden ser la millor garantia de la llibertat, la millor manera de lluitar contra l'arbitrarietat, el caciquisme i la injustícia en tots els terrenys.

Certament, això és el que hem d'acabar decidit: si volem ser súbdits o volem ser ciutadans. El súbdit té la llibertat del sotmès. El ciutadà aspira a la llibertat del que se sap igual, del que pot decidir sobre la seva via. Ser republicà hauria de ser exigent, com ho és ser ciutadà.